

Algemene informatie

Bij de lesbrief hoort een CD-rom. Daar staan drie luisterfragmenten op. De fragmenten zijn de teksten van hoofdstuk 2, hoofdstuk 7 en hoofdstuk 9. Verder staat er een liedje op van de Feetwarmers: 't Bildt'. Ook de tekst van het liedje staat op de CD-rom. Daarnaast vind je nog een akkerbouwboekje met planten en gewassen die je in Nederland in en rond de akkers vindt.

Naast antwoorden vind je in dit antwoordenboekje bij elk hoofdstuk ook een tip (Tip!). Dat is een tip voor een extra opdracht die bij het desbetreffende hoofdstuk hoort. Misschien een idee voor verdere verdieping?

Op de laatste bladzijden van het antwoordenboekje vind je nog drie losse kaartjes op ware grootte. Die zijn eventueel handig als kopieerveel bij opdrachten.

H1 Onderweegs op 't Jabikspâd

1. Aigen antwoord.

2.

- Jakobijnerkerk in Lúwt.
- Jakobsskelp
- Jakob, Jakoba, Jakobien of Jakobus (minskan dy't de learlingen út har omjouwing kenne)
- Jakobslâder
- Jakobskrúskruud/Jakobskruud
- St.-Jabik
- Etc.

3. Aigen antwoord. Kyk op 't kaartsy.

1. Aigen antwoord.

2. Aigen antwoord.

Tip!

Soek op You Tube 't fersy 't Bildt' fan de Feetwarmers op, lúster, kyk en prebeer met te singen. De tekst fan 't fersy staat an't eand fan 't antwoordeboeky.

H2 The road of a pilgrim

The text in this chapter is also on the CD. That way you can easily transform this chapter into an assignment for listening in English.

1. Examples of words that fit in the wordweb are: religion, special clothing, to walk, backpack (bag), staff, calabash, cape, good shoes, rest, journey, holy place etc.

2.

- A city in the province of Galicia in the northwest of Spain
- Over 100,000 pilgrims
- To see the grave of St. James (a holy place), to come to themselves, think about what's really important, think about life, work, relations and God, to meet other people

- Their outfit starts with a staff. At the end of the staff hangs a calabash. Furthermore he wears a pilgrim's cape, a bag and some good shoes. A real pilgrim has also symbols on his clothes, for example shells, images or medals.
- The clothes differ, the long walk is similar, and the reason for going on a pilgrimswalk can either be different and similar.

3. –

4. –

Tip!

Scan the colouring picture on the smartboard. Go stand in front of the class and show your classmates your picture. What is similar between you and the pilgrim? What's different? Tell it your classmates in English.

H3 Rinne, rinne, rinne

1. Eigen antwurden.

2. –

3. –

4. Rekkenje

- 108 dagen
- 93 dagen
- Nederlân: dit stik is ûngefear 4 sm, $4 \times 110 = 440$ km.
België: ûngefear 1,5 sm, $1,5 \times 110 = 165$ km.
Frankryk: ûngefear 11 sm, $11 \times 110 = 1210$ km
Spanje: ûngefear 8 sm, $8 \times 110 = 880$ km
- Totaal: 2695, kloppet dus.

H4 Kyk om dy hine!

Kyk op 't bijgaande kaartsy an't eand fan 't antwoordeboeky.

H5 Spreek je talen!

1. Eigen antwoord.

2. Eigen antwoord.

3. De geschreven taal.

4. Je schrijft vaak niet precies hetzelfde als dat je spreekt. De taal die je schrijft is de schrijftaal. Spreektaal is de taal die we spreken. Spreektaal is vaak vlotter (informeler) dan schrijftaal.

5. Het Bildts wordt vooral als spreektaal gebruikt onder familie, vrienden en bekenden. Toch wordt de taal ook steeds meer op papier gebruikt: Bildtse Post, boeken en deze lesbrief!

6. Eigen antwoord

1.

- Iedereen heeft weleens een schouderklopje nodig, al is het maar met een vingertopje.

- De wereld is als een spiegel: kijk je er lelijk in, dan kijkt 'ie lelijk terug, maar als je lacht, lacht 'ie terug.
 - Je bent niet verantwoordelijk voor het hoofd dat je gekregen hebt, maar wel voor het gezicht dat je trekt.
 - Als je gelukkig bent, koop je wat nieuws. Als je ongelukkig bent, koop je ook wat nieuws. Zo houden wij vrouwen de kwakkelende economie draaiende.
2. Eigen antwoord.
 3.
 - De beste visser mist weleens een aaltje.
Iedereen maakt weleens fouten.
 - Wie mussen wil vangen, moet in de haag slaan.
Wil je wat bereiken, dan moet je er iets voor doen.
 - Je kunt niet aan de gevel zien, wie het huis bewoont.
Je kunt iemand niet op zijn uiterlijk beoordelen.

Tip!

Maak zelf een tegeltje met je favoriete spreuk.

H6 Groei en bloei

1. Blau: fluitenkruid, distel, boterbloem, gele plomp, pinksterbloem
Grien: pypkruid, stekel, butterblom, gele plomp, pinksterbloem
Read: piipkrûd, doarnstikel, bûterblom, giele plomp, pinksterblom
Giel: wild chervil, thistle, buttercup, water lily, cuckoo flower
2.
 - a. Piipkrûd = anthriscus sylvestris
 - b. Doarnstikel = carduus
 - c. Bûterblom = ranunculus
 - d. Giele Plomp = nuphar lutea
 - e. Pinksterblom = cardamine pratensis
3. Eigen antwoord.

Tip!

Kuierje mei de bern it Henk Hornstra paad súdlik fan St. Anne (ûnder bedriuwenterrein De Wissel) en lear noch folle mear oer blommen en planten.

H7 Heb jij spirit?!

1. Eigen antwoord. Misschien stof voor een kringgesprek?
2. Joden bidden drie keer per dag. 's Morgens, 's middags en 's avonds. Bidden kan zowel thuis als in de synagoge. Bij het morgengebed dragen de mannen behalve hun keppeltje, ook een gebedskleed of tallith. Op werkdagen dragen strenge Joden 's morgens ook twee gebedsriemen met daaraan twee kleine doosjes. Dit zijn tefillien. In die doosjes zitten stukjes tekst uit de Thora. Eén doosje komt op het voorhoofd en één aan de linkerarm. Zo is de Thora het dichtst bij je verstand en bij je hart.

Kleurkaart maken

Kopieer de Mandala die je aan het eind van dit antwoordenboekje vindt voor de leerlingen.

Schrijf op een twintigtal kleine briefjes positieve woorden, zoals: moed, liefde, afleiding, geluk, rust, balans, ontspanning, actief en vrijheid. Laat de kinderen één voor één vier kaarten trekken uit de stapel (ieder kind legt de kaarten terug na de trekking). De leerling vult elk woord dat hij of zij trekt in op één van de vlakken op de tekening: boven, onder, links en rechts. Elk kind doet dit naar eigen inspiratie, dus in mooie lettertypes en kleuren. Laat de kinderen de vlakken daarna invullen met symbolen of tekeningen die bij dat woord passen. Ook dit mag zo origineel mogelijk, dus met verschillende kleuren, patronen enz. Als iedereen de krachtkaart af heeft, kun je de betekenis van de kleuren met de kinderen bespreken.

De betekenis van de kleuren in de krachtkaart

ROOD: Energie - levenskracht - macht - vuur en ambitie - strijdlust - openheid

ORANJE: Geestdrift - enthousiasme - vrolijkheid - extravert - gevoel - levendigheid

GEEL: Wijsheid - helderheid - verstand - - nieuwsgierigheid

GROEN: Natuur - rust - hoop - liefde - tederheid - troost

BLAUW: Ruimtegevend - zuiverend - de ziel - intelligentie - communicatie - intuïtie

VIOLET: mystiek - spiritueel - intuïtie - toveren

ROZE: verzachtend - genezend - liefde schenken

WIT: het licht - reinheid - onschuld - harmonie

ZWART: verandering - verstoppen - mysterie - verborgen geheimen

BRUIN: concentratie- isolement - met je voeten op de grond staan - aardekleur

Tip!

Doe een yoga-oefening met de groep. Steek een paar wierookstokjes in de klas aan voor je met de oefening begint. Eventueel zijn er op You Tube genoeg fragmenten van Latijnse gezangen te vinden die tijdens de oefening op de achtergrond gedraaid kunnen worden. Zoek op de trefwoorden 'Latijnse gezangen' op www.youtube.com. Hieronder volgen twee voorbeelden van een yoga-oefening.

1. Rekken en lang maken

Doe je ogen dicht en wees heel stil. Je gaat een oefening doen waarbij je je spieren echt heel goed voelt uitrekken en weer ontspannen. Begin maar bij je gezicht. Kun je je ogen heel wijd opendoen, en ook je mond en je neus? Rek je hele gezicht maar uit, maak het zolang als je kunt. Rek maar uit, en rek, rek, rek, en dan kun je daarna ontspannen, ontspannen, ontspannen. Rekken, rekken, rekken, en daarna weer ontspannen, ontspannen, ontspannen. Nu ga je je rug rekken. Voel maar hoe je hele ruggengraat lang wordt. Rekken, rekken, rekken, en weer ontspannen, ontspannen, ontspannen.

Voel hoe het is als je je borstkas en buik gaat rekken. Rekken, rekken, rekken, en ontspannen, ontspannen, ontspannen.

Strek nu je armen uit, zo ver mogelijk van je lijf. Voel de spieren in je armen langer en langer worden. Rekken, rekken, rekken, en ontspannen, ontspannen, ontspannen. Streck je vingers. Hoe lang kun je ze maken? Rekken, rekken, rekken, en ontspannen, ontspannen, ontspannen. Streck dan je benen, maak ze zolang je kunt. Rekken, rekken, rekken, ontspannen, ontspannen, ontspannen. En tenslotte je voeten. Rek je tenen zo ver als je kunt. Rekken, rekken, rekken, en ontspannen, ontspannen, ontspannen.

Blijf nu nog even stil liggen. Tenslotte, als je eraan toe bent, beweeg je je vingers en je tenen, je rekt je eens lekker uit en doet je ogen open.

2. De vlinder

“Doe je ogen dicht, wees stil en stel je voor dat je een prachtige vlinder bent. Je bent aan het vliegen in een grote tuin vol met exotische bloemen uit verre landen. Je vliegt omhoog,

omlaag, omhoog en steeds hoger de lucht in. Je zweeft als een veertje in de warme zomerlucht. Je voelt je héél licht, ontspannen, blij en vrij. Je hoort het klappen van je fluweelzachte vleugels, die je hoger en hoger brengen. Je voelt je sterk, vol kracht. Dan laat je je op de wind afwisselend langzaam dan weer snel naar beneden glijden. Als je zin hebt om te landen, vlieg je naar een heerlijk ruikende bloem. Je gaat heel rustig en stil op de bloem zitten. Je deint wat heen en weer op de wind. Een heerlijke zoete bloemengeur maakt je blij en je herhaalt de gedachten; “Ik ben vrij en blij, ik ben vrij en blij, ik ben vrij en blij”. Dan vlieg je weer pijlsnel de blauwe lucht in. Je tolt en duizelt van blijdschap en laat je weer omlaag zweven naar een volgende nog mooiere bloem. Op deze bloem blijf je een poosje genieten en je zegt nogmaals zachtjes: “Ik ben vrij en blij, ik ben vrij en blij, ik ben vrij en blij.”

H8 Arend-Jan na Santiago de Compostella

1. Op 't loeien fan 'n koe.
2. Ni. Hij antwoordt dat Karel dronken is.
3. Dat-y onderweegs weleens 'n dip hewwe sil en dat-y 't fast 'n keer soa moeilik krijt, dat-y wel gape en gulle kin.
4. Refugio's
5. Op 'n steen bij de izeren poort foor de Groate Kerk in St.-Jabik.
6. Hij is soa mislik as 'n kat en het pinenthoo.
7. Santiago de Compostela wort ok wel kortweg Santiago noemd, de namen St.-Jabik en Santiago likene wel wat op nander. Fander ok dat Estrella dinkt dat de jonges út Santiago de Compostela komme.
8. Se wille heel graag 's in Santiago de Compostela kike.

Opdracht: eigen antwoord

Tip!

Op ekskurzje op it Jabikspaad

Rin mei de groep in part fan it Jabikspaad. De bern wurde har bewust fan de omkriten troch de neikommende opdracht: ferdiel de bern yn groepkes fan 5. It iene groepke let op it lânskip (H4) dêr't se troch rinne. Hokker skaaimerken hat dat lânskip, sjogge se dy skaaimerken? En sa ja, wêr? In oar groepke let op de planten (H6) ûnderweis en jout antwurd op deselde fragen. Wer in oar groepke let op symboalen (H8). Der is ek in groepke dat in moaie foto fan it Jabikspaad makket. By dy foto skriuwe se in fotobyskrift fan ien sin. Elke groep hâldt ek in lochboek by, dêryn fermelde se alles wat se tsjinkomme, en op hokker plak en tiidstip. Sa ûntstiet der in naukeurich ferslach fan de kuiertocht. Yn it lochboek kinne ek planten, lânskippen of symboalen neitekene wurde.

H9 Puzzle

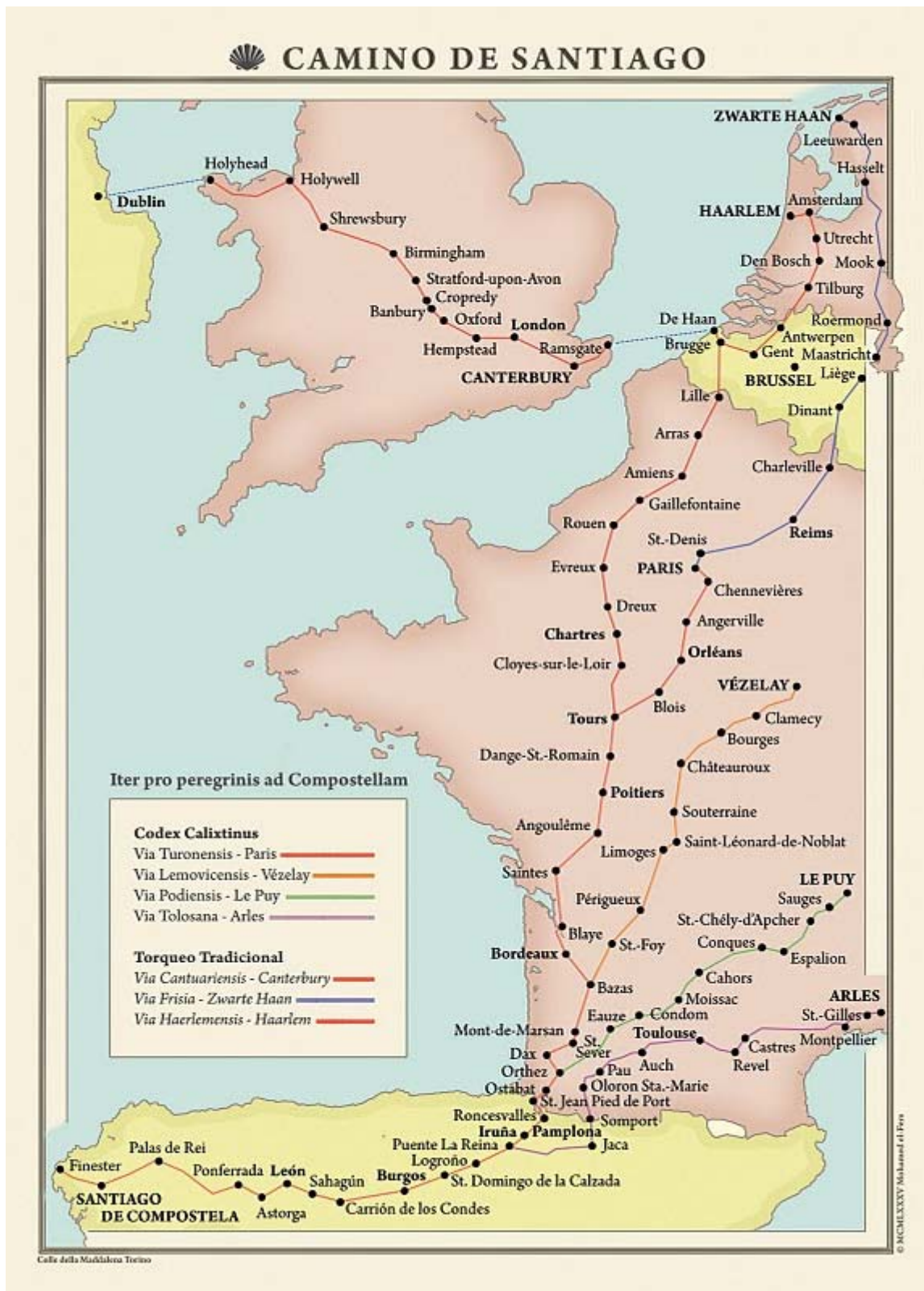
E P B I H S L A G E P R R I N
M D S A T C P W R A I E L K O
R F I A C O R U R M L L O M I
V I F S S K T U O S G I S T T
I F N T Y N P U H S R G E R A
L L L E E R N A T C I I G A T
L E L V V T T A C E M O A V I
A H D E A U M N E K A N U E D
G A S I H P O T U Y G O G L E
E S N L S S S S E O E E N E M
R S O G A I T N A S C E A R T
O E I L L U R D R E A M L T H
U L E E N U T S O P N G I S D
T T S H O E S I S L E T S O H
E O F J T I M Y R O T S I H E

(Over,Down,Direction)

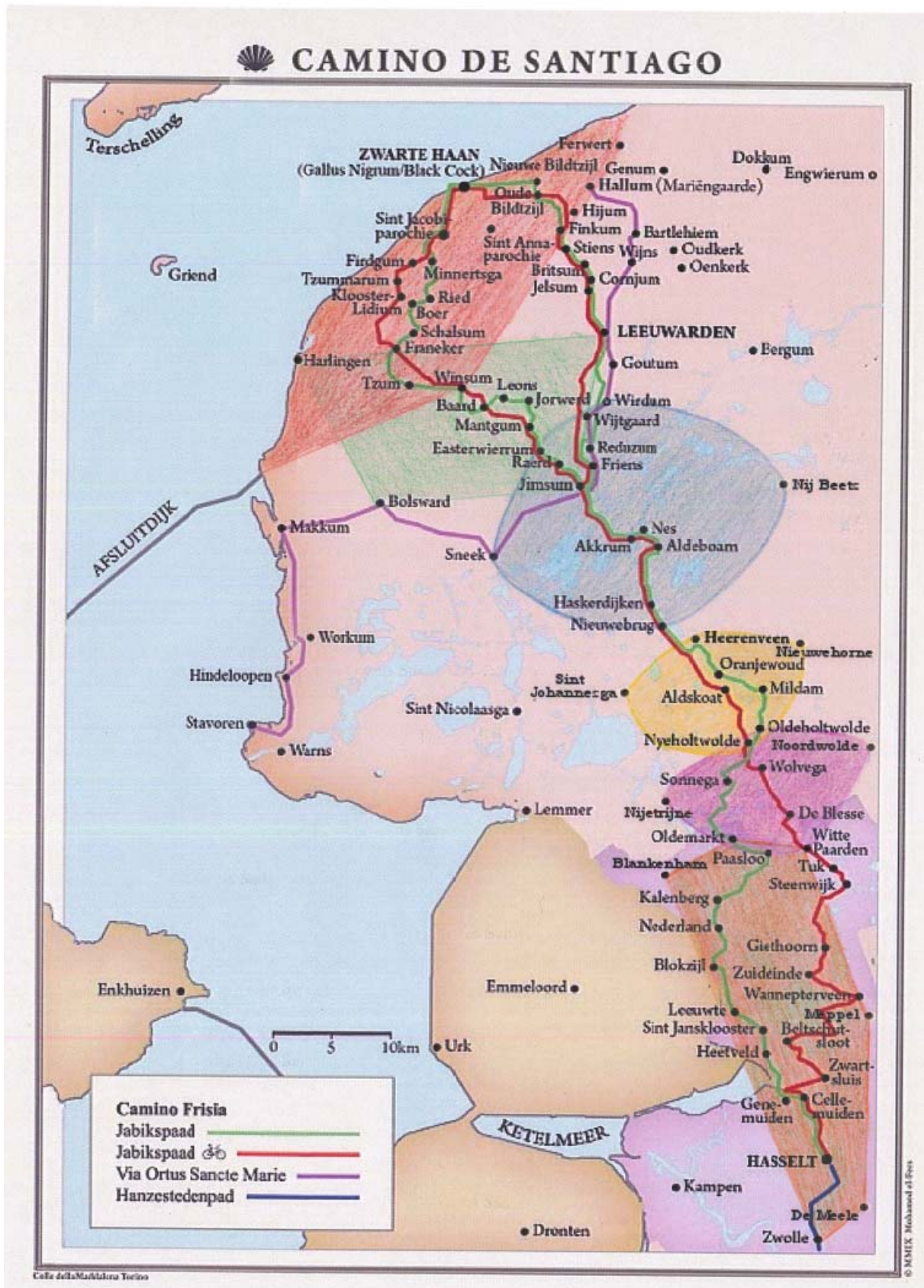
ADVENTURE(2,9,NE)
APOSTLE(8,1,SW)
BACKPACK(3,1,SE)
CHURCH(10,6,NW)
COUNTRYSIDE(11,11,NW)
DREAM(8,12,E)
HASSELT(2,8,S)
HISTORY(14,15,W)
HOSTELS(15,14,W)
JOURNEY(4,15,NE)
LANGUAGES(13,12,N)
MEDITATION(15,10,N)
MOUNTAINS(10,3,SW)
PILGRIMAGE(11,1,S)
RELIGION(12,1,S)
RITUALS(9,15,NW)
ROUTE(1,11,S)
SANTIAGO(10,11,W)
SHELL(6,10,NW)
SHOES(3,14,E)
SIGNPOST(14,13,W)
SOUVENIR(8,10,NW)
STAFF(6,1,SW)
STAMPS(10,5,SW)
TRAVELER(14,4,S)
VILLAGE(1,4,S)

Pilgrims walk from see to see till the end of time

Kaartje H3

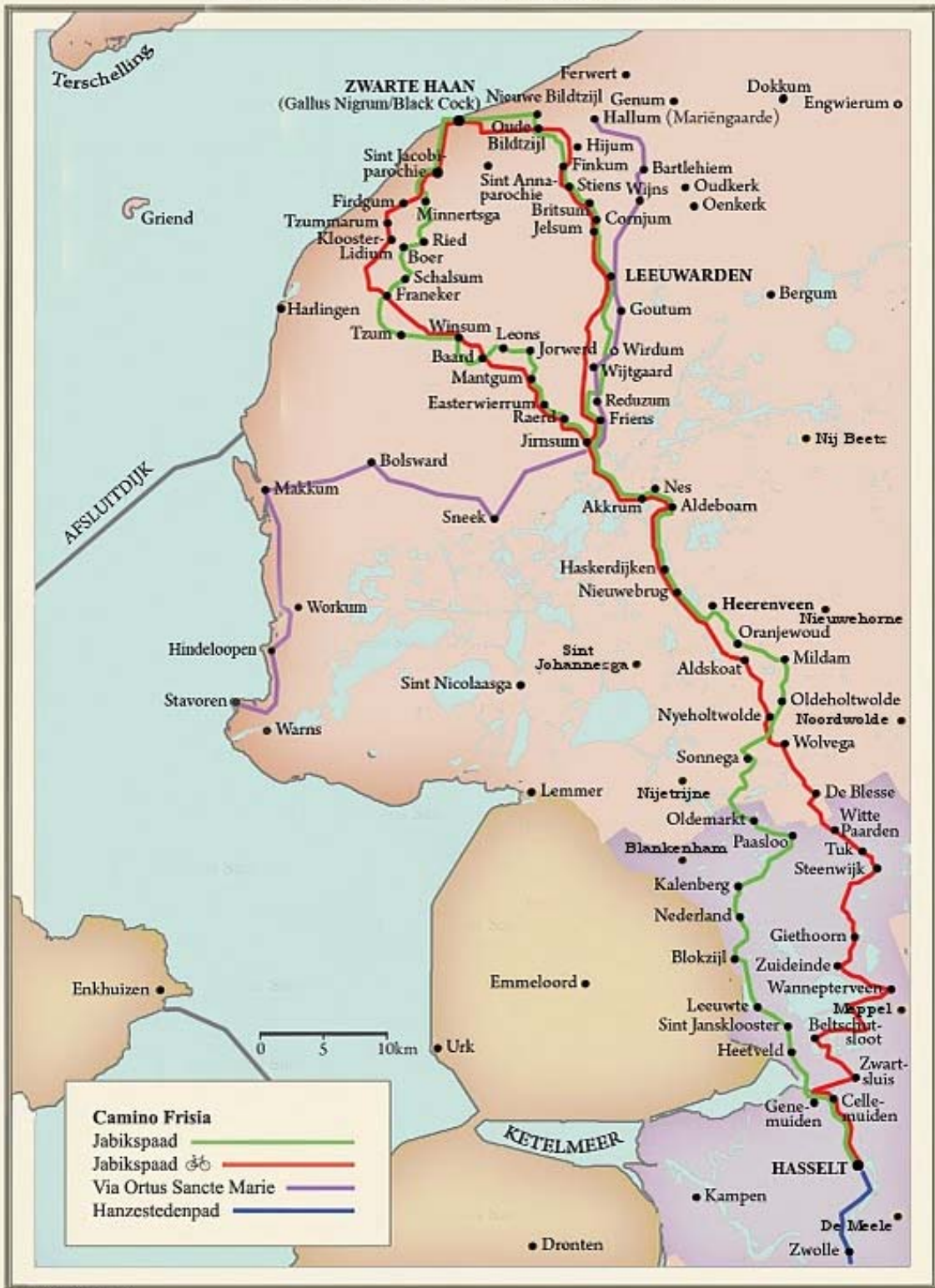

Kaartjes H4: oplossing + origineel

CAMINO DE SANTIAGO

Calle della Maddalena Torino

© M.M.E.X. Mookveld et Fries

Mandala H7

